

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Історія української літератури першої половини XIX століття»
обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет філологічний

Мова навчання українська

Розробник: Ковалець Лідія Михайлівна, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, доцент

Профайл викладача

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

Контактний тел.

E-mail: LidijaKovalets@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення курсу «Історія української літератури першої половини XIX століття» передбачає ретроспективне освоєння конкретного пласту нового національного письменства пори свого становлення та розвитку, осмислення творчості ряду авторів через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків. Матеріал цей украй важливий для філолога, оскільки закладає розуміння тенденцій розвитку української літератури, її образно-тематичної, ідейної та естетичної значущості.

2. Мета навчальної дисципліни:

Історико-літературний курс покликаний сформувати у студентів систематизовані знання про історію української літератури кінця XVIII — першої половини XIX століття: особливості літературного процесу загалом і творчість найбільш талановитих його представників зокрема, її ідейно-тематичну й естетичну наповненість. Крім того, важливо зрозуміти своєрідність суспільно-політичного і духовного життя в Україні у цей час, жанрово-стильові особливості письменства, шляхи розвитку окремих жанрів, отримати знання про творчі методи раннього етапу нової української літератури, а головне – навчитися самим аналізувати художні досягнення наших письменників, спираючись компетентну літературно-критичну думку.

3. Завдання курсу полягають у здобутті його слухачами певних компетентностей, а саме:

Загальних компетентностей, як-от розвиткові вміння вчитися й оволодівати сучасними знаннями, виконувати складні завдання в галузі філології, зокрема літературознавства; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати;

Фахових компетентностей, а саме: розширенні знань про основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних інноваційних методів; розширенні знань про основні тенденції розвитку та своєрідність літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури; здатності використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та яскраві художні явища тощо.

Власне, дисципліна і спрямована на те, щоб систематизувати, доповнити і розширити знання студентів з українського письменства кінця XVIII – першої половини XIX століття, зокрема на з'ясування питань про особливості його розвитку, жанрово-тематичну і художню своєрідність, життя і творчість уведених до програми письменників, визначення місця і ролі їх у літературному процесі, в історії національної та світової літератури.

4. Пререквізити. Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють курси: «Давня українська література», «Український фольклор», «Актуальні питання історії та української культури», «Вступ до літературознавства», «Історія зарубіжної літератури», «Педагогіка», «Психологія» тощо.

5. Результати навчання, як передбачається, полягатимуть у тому, що студент буде **знати:** .

- особливості суспільно-політичної та духовної атмосфери, в якій започаткувалась історія нової української літератури;
- загальні особливості літературного процесу, характерні ознаки основних художніх методів, жанрово-стильову специфіку створеного письменниками першої полов. XIX ст.
- своєрідність життєво-творчих шляхів українських письменників першої половини XIX ст., програмні зразки їхньої художньої спадщини;
- напам'ять визначені програмою тексти.

вміти:

- виявляти розуміння загальних тенденцій літературного розвитку означеного періоду;

- аналізувати життєтворчість письменників, бачити визначальне у їхньому доробку (ідейно-тематичний зміст, проблематику, образну систему, художньо-стильові особливості тощо);
- вирізняти ознаки певних художніх методів у програмових творах;
- збирати й аналізувати додаткову інформацію про певні літературні явища;
- вести полеміку щодо складних, неоднозначних питань, пов'язаних із проблемами історико-літературного розвитку, діяльністю письменників, їхньою творчістю тощо;
- бачити творчість письменників як потенційний об'єкт власних наукових студій.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	змістових модулів	Лекції	Практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	150	3	30	30			82	8	Іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Нова українська література пори свого становлення					
Тема 1. Суспільно-політична і духовна атмосфера в Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	9	2	2			5
Тема 2. Література кінця XVIII – перших десятиріч XIX ст. (загальний огляд)	9	2			2	5
Тема 3. Іван Котляревський. Життя, творчість, місце в історії української літератури	13	2	6			5
Тема 4. Послідовники і наслідувачі І. Котляревського в літературі	9	2	2		2	5
Тема 5. Шляхи розвитку української байки в першій половині XIX ст.	9	2	2			5

Разом за ЗМ1	49	10	10		4	25
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Українська література передшевченківської і шевченківської пори					
Тема 6. Український романтизм. Романтична поезія першої половини XIX ст.	9	2	2			5
Тема 7. Літературне відродження на західноукраїнських землях	11	1	2		2	6
Тема 8. Розвиток української драматургії після Івана Котляревського	11	1	2		2	6
Тема 9. Українська проза першої половини XIX ст. (загальний огляд). Григорій Квітка-Основ'яненко, його життя, творчість, місце в історії української літератури	9	2	2			5
Тема 10. Пантелеймон Куліш, його життя, творчість, місце в історії української літератури	9	2	2			5
Тема 11. Проза Анатолія Свидницького, Олексі Стороженка, Євгена Гребінки, Миколи Гоголя, її місце в історії української літератури	9	2	2			5
Разом за ЗМ 2	58	10	12		4	32
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Тарас Шевченко, його життя, творчість, місце в історії української літератури					
Тема 12. Життя і творчість Тараса Шевченка (до 1843 р.)	10	2	2			6
Тема 13. Життя і творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ» (1843-1847 рр.)	13	3	4			6
Тема 14. Життя і творчість Тараса Шевченка періоду заслання (1847–1857 рр.)	8	2				6
Тема 15. Життя і творчість Тараса Шевченка 1857–1861 рр. Основні досягнення вітчизняного і зарубіжного шевченкознавства	12	3	2			7
Разом за ЗМ 3	43	10	8			25
Усього годин	150	30	30		8	82

3.2.1. Теми практичних занять

1. Суспільно-політичне, духовне життя в Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX століття й роль у ньому творчої інтелігенції.
2. Іван Котляревський крізь призму документів, спогадів, досліджень.
3. «Енеїда» Івана Котляревського як видатне історико-літературне та суспільне явище і водночас як твір XXI століття.
4. «Наталка Полтавка» Івана Котляревського в аспекті гендерної проблематики / Класицистичне, сентиментальне, романтичне, реалістичне в «Наталці Полтавці».
5. Проблема національного буття в українській байці першої половини XIX століття.
6. Естетика почуттів людини в українській романтичній поезії 20-40-х років XIX століття.
7. Літературне відродження на західноукраїнських землях і творчість діячів «Руської трійці» / Життєво-творчі історії діячів «Руської трійці» як віддзеркалення пошуків інтелігенцією національної ідентичності.
8. Проблема зрадництва у п'єсі Миколи Костомарова «Сава Чалий» / «Переяславська ніч» Миколи Костомарова як «драма ідей».
9. Життя і творчість Григорія Квітки-Основ'яненка в науковому літературознавчому дискурсі.
10. Пантелеймон Куліш і його роман «Чорна рада»: спроба цілісного прочитання.
11. Анатолій Свидницький і його роман «Люборацькі»: спроба цілісного прочитання / Проблема національного й морально-етичного перевертєнства в романі «Люборацькі» / Хто винен і що робити? Урок-дискусія про коло проблем, порушених у романі «Люборацькі» (за власним сценарієм)
12. Спогади про Тараса Шевченка його сучасників як чинник для глибшого пізнання цієї творчої індивідуальності / Тарас Шевченко: сучасний погляд крізь призму кіно, дві точки зору (обговорення двох документальних стрічок: фільму каналу «1+1» «Таємниці генія Шевченка» і чотирьох фільмів Юрія Макарова «Мій Шевченко»).
13. Поема Тараса Шевченка «Гайдамаки» як «міф українського національного пекла».
14. Ідейно-художній світ поеми-містерії Тараса Шевченка «Великий льох».
15. «Катерина», «Наймичка», «Марія» як трилогія Тараса Шевченка про жіночу долю / Сердешні Оксани, Катерини, Наймички, Марії: Григорій Квітка-Основ'яненко і Тарас Шевченко про любов і зраду, сутність материнства, жіночу долю.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Літературне, громадсько-культурне життя в рідному регіоні в першій половині XIX століття.
2.	«Енеїда» І. Котляревського та «Вергилиева Енейда», вывороченная наизнанку» Н. Осипова та А. Котельницького: порівняльний аспект.
3.	Психологізм побутово-етнографічної поеми С. Александрова «Вовкулака».
4.	Сонети О. Шпигоцького: оригінальне, авторське й запозичене в А. Міцкевича.
5.	Публікації про М. Шашкевича й «Руську трійцю» на сторінках буковинської періодики.
6.	«Кремуций Корд» М. Костомарова як зразок інтелектуальної драми.
7.	Життєтворчість Г. Квітки-Основ'яненка в дослідженнях чернівецьких науковців.
8.	Традиції К. Квітки-Основ'яненка у творчості письменників Буковини.
9.	Образ Божого чоловіка в романі П. Куліша «Чорна рада» як ілюстрація релігійно-патріотичних поглядів автора.

10.	Історична проза П. Куліша з погляду літературознавчої думки другої половини ХІХ століття.
11.	Роман О. Стороженка «Марко Проклятий» як твір-застереження.
12.	Поеми Т. Шевченка в оцінці С. Смаль-Стоцького.
13.	Українська літературознавча наука про жанрову специфіку містерії Т. Шевченка «Великий льох».
14.	Художня своєрідність поеми Т. Шевченка «Кавказ».
15.	Проблеми освіти і виховання в повістях Т. Шевченка.
16.	Творчість І. Котляревського у дослідженнях Є. Нахліка.
17.	Проза Г. Квітки-Основ'яненка з погляду сучасної літературознавчої науки.
18.	Образ черні в романі П. Куліша «Чорна рада».
19.	Образ автора-оповідача у прозі Т. Шевченка.
20.	Методика викладання у школі біографії Т. Шевченка: порівняльно-історичний аспект.

3.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1.	З'ясувати, які часописи виходили на західноукраїнських землях у першій половині ХІХ століття і якою була їх роль у літературному процесі того часу.
2.	Проаналізувати текст поеми І. Котляревського на лексичному рівні, встановити, наскільки гармонійним виявилось поєднання у ній живої розмовної української мови з елементами старослов'янськими, російськими, польськими, латинськими.
3.	Проаналізувати сценічне життя «Наталки Полтавки» І. Котляревського.
4.	Виписати основні тези зі статті І. Франка «Дещо про «Марусю» Л. Боровиковського та її основу», з'ясувати особливості типологічного підходу автора.
5..	Схарактеризувати романтичні засади оригінальної творчості членів гуртка «Руська трійця».
6.	Схарактеризувати мемуарні портрети діячів «Руської трійці».
7.	Проаналізувати, як відбувається в романі П. Куліша «Чорна рада» взаємопроникнення реалістичної та романтичної художніх систем.
8.	Схарактеризувати особливості художнього стилю А. Свидницького (на матеріалі роману «Люборацькі»).
9.	Довести, що спогади сучасників Т. Шевченка є важливим чинником для глибокого пізнання його життєвого і творчого шляху.
10.	З'ясувати особливості Франкових оцінок поем Т. Шевченка.
11.	Проаналізувати типологічну спорідненість «Чорної ради» П. Куліша і «Тараса Бульби» М. Гоголя.
12.	Проаналізувати сучасну науково-критичну рецепцію поеми Т. Шевченка «Гайдамаки»
13.	Проаналізувати сучасну науково-критичну рецепцію поеми-містерії Т. Шевченка

	«Великий льох»..
14.	Ознайомитися з художніми текстами, передбаченими програмою курсу.
15.	Вивчити напам'ять передбачені програмою поезії.

* ІНДЗ – для змістового модуля або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усна відповідь студента під час практичного заняття;
- письмові завдання;
- реферати;
- модульні контрольні роботи.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- дослідницько-творчі проекти;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1 (15 б.)					Змістовий модуль № 2 (25 б.)						Змістовий модуль №3 (20 б.)					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
2	2	5	3		4	4	4	4	5	4	5	5	5	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Список художніх текстів

для прочитання та вивчення напам'ять

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

"Енеїда" / напам'ять уривки: 1/ Від "Еней був парубок моторний..." до "П'ятами з Трої наживав"; 2/Із третьої частини від "Тепер Еней убрався в пекло..." до "Що людям льготи не давали і ставили їх за скотів"/; "Наталка Полтавка", "Москаль-чарівник"

ПАВЛО БІЛЕЦЬКИЙ-НОСЕНКО

Поетичні твори: "Горпинида, чи Вхоплена Прозерпина", "Ївга", "Нетяг", "Отцегубці", "Три бажання".

Байки: "Комашка да Цвіркун", "Львиний розділ", "Громада мишей", «Півень да Лисиця», "Квочка", "Індик", "Мужик да Гадюка", "Вовки да вівці" "Тяжба", "Рись да Кіт".

ПЕТРО ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ

Балади: "Твардовський", "Рибалка".

Байки: "Пан та Собака", "Солопій та Хівря, або Горох при дорозі", "Тюхтій та Чванько", "Дві пташки в клітці", "Дурень і Розумний", "Цікавий та Мовчун", "Лікар та Здоров'я", "Рибка", "Батько та Син".

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО

Проза: "Салдацький патрет", "Конотопська відьма", "Маруся", "Козир-дівка", "Щира любов", "Перекотиполь", "Сердешна Оксана", "Пан Халявський".

Драматичні твори: "Шельменко - волостной писарь", "Шельменко-денщик", "Сватання на Гончарівці".

ЄВГЕН ГРЕБІНКА

Байки: "Будяк да Конопличка", "Рожа да Хміль", "Ячмінь", "Цап", "Лебедь і Гуси", "Ведмежий суд" /напам'ять/, "Пшениця", "Верша та Болото", "Мірошник", "Рибалка".

Поезія: "Черные очи", "Човен", "Українська мелодія" («Ні, мамо, не можна нелюба любити!»)

Проза: "Рассказы пирятинца", "Записки студента", "Нежинский полковник Золотаренко", "Чайковский".

ЛЕВКО БОРОВИКОВСЬКИЙ

Байки: "Багатий, бідний", "Щука й Пліточка", "Гуси", "Свій дім - своя воля", "Крикун", "Мішок з грішми", "Скупий", "Розбійник", "Клим", "Щука".

Поетичні твори: "Журба", "Козак", "Рибалка", "Маруся", "Чарівниця", "Вивідка", "Ледащо".

АМВРОСІЙ МЕТЛИНСЬКИЙ

Поетичні твори: "Бандура", "Степ", "Спис", "Чарка", "Козак, гайдамак, чумак", "Козак та буря", "Покотиполь", "Дитина-сиротина", "Гетьман", "Старець", "Козачая смерть", "Ніч", "Добридень", "Смерть бандуриста", "Рідна мова".

МИКОЛА КОСТОМАРОВ

Поетичні твори: "Пан Шульпіка", "Клятьба", "Явір, тополя й береза", "Брат з сестрою", "Ластівка", "Співець Митуса".

Проза: "Черниговка".

Драматичні твори: "Сава Чалий", "Переяславська ніч".

МИКОЛА МАРКЕВИЧ

Поетичні твори: "Сон-трава", "Приметы по коню", "Воронные кони", "Гетьманство", "Украинские ночи".

ІЗМАЇЛ СРЕЗНЕВСЬКИЙ

Поетичні твори: "Корній Овара", "Давно тебе, отчизна, я оставил..."

ОПАНАС ШПИГОЦЬКИЙ

Поетичні твори: "Тільки тебе вбачила...", "Знаєш, Саню-серденько!..", "Малороссийская баллада".

ВІКТОР ЗАБІЛА

Поетичні твори: "Соловей", "Гуде вітер вельми в полі..." /напам'ять/ "Повз двір, де мила живе...", "Сирота", "До невірної", "Пугач", "Пісня /"Послушайте пісню мою..."/, "Пісня /Не плач, дівчино..."/.

МИХАЙЛО ПЕТРЕНКО

Поетичні твори: "Думи мої, думи мої...", "Небо /Дивлюся на небо та й думку гадаю..."/, "Чого ти, козаче, чого ти, бурлаче..."

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛШ

Поезії: збірки "Досвітки", "Хуторна поезія", "Дзвін".

Проза: "Циган", "Гордовита пара", "Дівоче серце", "Чорна рада".

АНАТОЛІЙ СВИДНИЦЬКИЙ

Проза: "Люборацькі".

МИКОЛА ГОГОЛЬ

Проза: «Тарас Бульба»

ОЛЕКСА СТОРОЖЕНКО

Проза: "Вуси", "Голка" та інші гумористичні оповідання (за вибором), "Марко Проклятий".

МАРКІАН ШАШКЕВИЧ

Поетичні твори: "Слово до читателів руського язика", "Руська мати нас родила", "Другові", "Побратимові", "Відкинь той камінь, що ти серце тисне", "О Наливайку", "Хмельницького обступленіє Львова", "Болеслав Кривоустий під Галичем. 1139", "Туга", "Веснівка", "Думка", "До милої", "Сумрак вечірній".

Проза: "Олена".

ІВАН ВАГИЛЕВИЧ

Поетичні твори: "Мадей", "Жулин і Калина".

ЯКІВ ГОЛОВАЦЬКИЙ

Поетичні твори: "Два віночки", "Туга за родиною", "Весна", "І. Срезневському з нагоди його перебування в Ужгороді і Львові" (або інша назва "В альбом Ізмаїлу Срезневському", 1842).

МИКОЛА УСТИЯНОВИЧ

Поетичні твори: «Верховино, світку ти наш» («Верховинець»), «Рекрутка».

Проза: «Мість верховинця»

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(усі тексти – обов'язкові, підкреслені – напам'ять)

Поетичні твори: "На вічну пам'ять Котляревському", "Катерина"/уривок за вибором/, "Думи мої, думи мої..." , "Перебендя", "Тополя" /перших 16 рядків/, "До Основ'яненка", "Іван Підкова". "Гайдамаки" /від слів: "Літа орел, літа сизий..." до "Йде Залізняк Чорним шляхом, За ним гайдамаки», "Причинна" /напам'ять І-й фрагмент" Рече та стогне..." до "Та ясен раз у раз скрипів"; 2-й: "О Боже мій милий..." до "Таке її щастя, така її доля"/, "Утоплена", "Гамалія", "Розрита могила". "Чигрине, Чигрине...", "Сон" /У всякого своя доля"/ /напам'ять: І/"У всякого своя доля..." - "Адамові діти..." 8/"Летим. Дивлюся, аж світає..." - "душі пропиває"/, "Єретик", "Великий льох", "Стоїть в селі Суботові...", "Наймичка", "Кавказ" /перших 37 рядків/, "І мертвим, і живим..." /від "Якби ви вчилися ..." до "Отойди ми заходимось..."/, "Холодний Яр", "Псалми Давидові", "Минають дні, минають ночі..." , "Три літа", "Заповіт" /"Як умру, то поховайте..."/, цикл "В казематі" /напам'ять "Мені однаково", "Садок вишневий коло хати..."/, «Сонце заходить, гори чорніють...», "Мені тринадцятий минало...", "Сон" /"Гори мої високі..."/, "Полякам" ("Ще як були ми козаками...»), "Один у другого питаєм...", "А. О. Козачковському", "У Бога за дверима лежала сокира", "Ну що б, здавалося, слова", "І виріс я на чужині..." , "У наших раї на землі...», "На Великдень, на соломі... " , "І золотої, й дорогої...", "Якби ви знали, паничі...", "Неофіти", "Юродивий", "Доля". "Муза", "Слава", "Сон" /"На панщині пшеницю жала..." /, "Я не нездужаю, нівроку..." , "Подражаніє II псалму", "Марку Вовчку". "Ісаія. Глава 35", «Молитва» («Злочинаючих спини...»), "Марія", "Осії. Глава XIV", "Ой діброво, темний гаю!", "Плач Ярославни" , "Світе ясний! Світе тихий!", "І Архімед, і Галілей...", «І день іде, і ніч іде», "Гече вода з-під явора...», "Чи не покинуть нам, небого».

драма "Назар Стодоля".

Повісті: "Наймычка", "Варнак", "Княгиня", "Музыкант", "Близнецы", "Художник", "Прогулка с удовольствием и не без морали", "Автобіографія", "Щоденник".

ЗАГАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ,

ПІДРУЧНИКИ ТА ПОСІБНИКИ ДО КУРСУ

1. Антофійчук В. Нова українська література: Кінець XVIII – перші десятиріччя XIX століття. – Чернівці, 2009.
2. Білецький О. І. Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. І. Збір. праць : У 5 т. – Т. 2. – К., 1965.
3. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX століття. – К., 2001.
4. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. – К., 2003.
5. Гром'як Р. Т. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). – Тернопіль, 1999
6. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
7. Жулинський М. Слово і доля: (Українські письменники XIX – XX ст.) : Навч. посібник. – К., 2002.
8. Задорожна Л. Історія української літератури кінця XVIII – 60-х рр. XIX ст. – К., 2004. – 225 с. / Вид. 2-ге: К., 2008.
9. Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т. – Т. 2. – К., 1990. – С. 4–245.
10. Історія української літератури (перша половина XIX століття) / За ред. І. П. Скрипника. – К., 1980.
11. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX ст.) // За ред. П. П. Хропка. – К., 1992.
12. Історія української літератури : У 8 т. – Т. 2 / за ред. Є. Шабліовського; Т. 3 / За ред. Є. Кирилюка. – К., 1967.
13. Історія української літератури XIX ст. : у 2 кн. / За ред. М. Жулинського. – К., 2005.
14. Історія української літератури: У 12 т. – Т. 3: Література XIX ст. (1800-1830) / Заг. ред. В. Дончика. – К., 2016.
15. Історія української літератури: У 12 т. – Т. 4: Тарас Шевченко / Автор І. Дзюба; наук. ред. М. Жулинський. – К., 2014.
16. Історія української літератури: У 2 т. – Т. 1 / За ред. М. Яценка. – К., 1987.
17. Калениченко Н. Л. Українська література XIX ст. : Напрями, течії. – К., 1977.
18. Ковалець Л. М. Історія української літератури першої половини XIX століття: конспект лекцій. – Чернівці, 2011. – 100 с.
19. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / авт. і укл. Ю. Ковалів. – К., 2007.
20. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. – К., 1997.
21. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX сторіччя: доба романтизму. – К., 1997.
22. Словник літературознавчих термінів / авт. і укл. В. Лесин, О. Пулинець. – К., 1971.
23. Ткаченко А. Мистецтво слова: вступ до літературознавства. – К., 1998.
24. Українська література у портретах і довідках: Давня література – література XIX ст. – К., 2000.
25. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 років // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – Т. 41. – К., 1984.
26. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. – Тернопіль, 1994.

НАУКОВО-КРИТИЧНА ЛІТЕРАТУРА ДО ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Основна література

1. Аврахов Т. Г. Класик нової української літератури (Про П. П. Гулака-Артемівського) // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 1. – С. 84-86.
2. Білецький О. І. Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. І. Збір. праць: У 5 т.- К., 1965. - Т. 2.
3. Бовсунівська Т. В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ століття: (в аспекті функціонування комічного). – К., 2006.
4. Борзенко О. І. Письменник «на перехресті»: (Іван Котляревський і особливості нового етапу літературного життя // Борзенко О. І. Сентиментальна «провінція»: Нова українська література на тлі становлення. – Х., 2006. – С. 66–145.
5. Волинський П. К. Іван Котляревський. Життя і творчість. 3-тє вид. – К., 1969.
6. Гончар О. І. На ґрунті народного життя: До 170-річчя з дня народження Є. П. Гребінки // Радянське літературознавство. – 1982. – № 2. – С. 51-58.
7. Гром'як Р. Т. «Енеїда» І. Котляревського і час // Рад. літературознавство. – 1971. – № 11.
8. Гундорова Т. Перевернений Рим, або «Енеїда» Котляревського // Сучасність. – 2000. – № 4. – С. 120–134; Гундорова Т. «Малоросійський маскарад»: колоніальний дискурс в «Енеїді» Котляревського та навколо неї // На щедрий вечір: Збірник на пошану Євгена Сверстюка. – Луцьк, 2004. – С. 41–65; Гундорова Т. «Котляревщина»: колоніальний кітч // Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. – К., 2008. – С. 92–122.
9. Деркач Б. А. Байкарська спадщина Левка Боровиковського // Радянське літературознавство. – 1975. – № 1. – С. 50-63.
10. Деркач Б. А. І. Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі. – К., 1977.
11. Деркач Б. А. П. П. Гулак-Артемівський-байкар // Радянське літературознавство. – 1974. – № 2. – С. 56-69.
12. Деркач Б. А., Косяченко В. Т. Жанр байки в українській літературі // Українська байка. – К., 1983. – С. 3-27.
13. До 200-річчя «Енеїди» (Ряд статей) // Слово і Час. – 1998. – № 12. – С. 32-39.
14. Задорожна Л. Євген Гребінка. Літературна постать. – К., 2000. – 157 с
15. І. П. Котляревський - перший класик нової української літератури: Зб. наук. статей: У 2 ч. – Полтава, 1998.
16. Іван Котляревський у документах, спогадах, дослідженнях. – К., 1969.
17. Іван Котляревський у критиці та документах. – К., 1959.
18. Іван Петрович Котляревський. Життя і творчість в ілюстраціях і документах. – К., 1961.
19. Кирилюк Є. Іван Котляревський: Життя і творчість. – К., 1981.
20. Кислий В. С. Вивчення байки в школі. – К., 1982.
21. Куценко Л. Байка П. Гулака-Артемівського «Пан та Собака»: національне в соціальному змісті твору // Дивослово. – 2003. – № 8. – С. 2-3.
22. Кучинський М. Де ж справжня «Наталка Полтавка»? // Київська старовина. – 1994. – № 5. – С. 98-99.
23. Лагода В. Невідомий Іван Котляревський // Вітчизна. – 1994. – № 9-10. – С. 134-143.
24. Литвин М. С. З когорти класиків (До 170-річчя з дня народження Є. П. Гребінки) // Українська мова і література в школі. – 1982. – № 2. – С. 66-68.
25. Лімборський І. Творчість Івана Котляревського: Авторська індивідуальність, європейські паралелі, порівняльна поетика. – Черкаси, 2010.
26. Лобас П. До історії видання та постановки на сцені творів І. П. Котляревського // Архіви України. – 1969. – № 4. – С. 72-78.
27. Мороз М. О. Іван Котляревський. Семінарій. – К., 1969.
28. Назар М. Пісня у драмі-опері І. Котляревського «Наталка Полтавка» // Дивослово. – 1996. – № 9. – С. 46-49.
29. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст-інтертекст-контекст. –

Львів, 2015.

30. Нахлік Є. К. Творчість Івана Котляревського. – Львів, 1994.
31. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроба нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій) : До 225-річчя від дня народження письменника. – Львів, 1994. – 68 с.
32. Неборак В. В. Перечитана «Енеїда»: Спроба сенсового прочитання «Енеїди» Івана Котляревського на тлі зіставлення її з «Енеїдою» Вергілія. – Львів, 2001. – 283 с.
33. Павлишин М. Риторика і політика в «Енеїді» Котляревського // Сучасність. – 1994. – № 4. – С. 159–168; *Передрук*: Павлишин М. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті. – К., 1997. – С. 294–307.
34. Руднев Е. Іван Котляревський (Знане й незнане) // Слово і Час. – 1997. – № 1. – С. 59-68.
35. Сивокінь Г. І. Котляревський на тлі сучасної йому європейської літературної думки // Дивослово. – 2003. – № 12. – С. 2-3.
36. Скоць А. «Наталка Полтавка» І. Котляревського // Українське літературознавство. – Львів, 1981. – Вип. 37. – С. 133-143.
37. Слоньовська О. І «Енеїди» владний сміх... // Українська мова та література. – 1999. – № 48. – С. 2-4.
38. Смаль-Стоцький С. Котляревський і його «Енеїда». Виступ на конференції у Львові 1. XI. 1898 // Буковина (Чернівці). – 1898. – № 139-140.
39. Смаль-Стоцький Ст. Чим єсть для нас Котляревський? Виступ в Чернівцях 3. XII. 1898 // Буковина (Чернівці). – 1898. – № 141, 142-143.
40. Стеценко Л. «Наталка Полтавка» в театрах світу // Українська мова і література в школі. – 1969. – № 9. – С. 15-19.
41. Сулима М. «Наталка Полтавка» й українська драматургія XVII-XVIII ст. // Київська старовина. – 1998. – № 5.
42. Ткаченко Н. С., Ходосов К. О. Іван Котляревський у школі. Посібник для вчителя. – К., 1977.
43. Ткачук М. Український характер в «Енеїді» Котляревського // Київська старовина. – 1994. – № 5. – С. 92-96.
44. Ткачук М. Творчість Івана Котляревського: антропологічний та естетичний дискурси. – Суми, 2009. – 215 с.
45. Ушкалов Л. Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури. – К., 2007.
46. Хропко П. «Енеїда» Івана Котляревського як епохальний твір // Сучасний погляд на літературу. Наук. зб. – К., 2001. – Вип. 5. – С. 3-6.
47. Хропко П. П. Біля джерел української реалістичної поезії (10-40-і роки XIX ст.). – К., 1972. – С. 133-185.
48. Хропко П. П. Іван Котляревський. Біографічний нарис. – К., 1969.
49. Хропко П. П. Становлення нової української літератури. Посібник для вчителів. – К., 1988.
50. Шамрай А. П. «Наталка Полтавка» І. Котляревського // Шамрай А. П. Вибрані статті і дослідження. – К., 1963.

Додаткова література

1. Азьомов В. Ви Наталка Полтавка? Давайте познайомимся: спроба герменевтичного аналізу п'єси І. П. Котляревського «Наталка Полтавка» // Українська література в загальноосвітній школі. – 2009. – № 5. – С. 25–31.
2. Безгодькова С. А. Вивчаємо «Енеїду» І. П. Котляревського // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2012. – № 7. – С. 13–21.
3. Бунчук Б. «Праведная душе, прийми мою мову...» Початки української силабо-тоніки та віршування // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 1999. – Вип. 52-53. Слов'янська філологія. – С. 17-29.
4. Волошина Н. Вивчення поеми «Енеїда» І. Котляревського у взаємозв'язках з образотворчим мистецтвом // Українська література в загальноосвітній школі. – 2009. – № 12. – С. 2–6.

5. Грабович Г. Семантика котляревщини // Сучасність. – 1995. - № 5. *Передрук*: Грабович Г. Семантика котляревщини // Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. – К., 1997. – С. 316 – 332.
6. Дзись О. Іван Котляревський. «Наталка Полтавка», 9 клас // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2015. - № 22 – 24. – С. 45 – 48.
7. Зозуля І. Бінарний урок з української літератури та музичного мистецтва («Наталка Полтавка» І. Котляревського) // Інтернет-ресурс.
8. Іван Котляревський. Бібліографічний покажчик. 1798-1968.– К., 1969.
9. Іщенко О. Мандрівний сюжет про мандрівця: підсумковий урок за «Енеїдою» І. Котляревського у 9 кл. // Українська мова та література («Шкільний світ»). – 2006. – № 41–43. – С. 9–10.
10. Кочерган М. П. І. Котляревський як лексикограф // Мовознавство. –1998. – № 1. – С. 40-43.
11. Макар Р. «Енеїда» як метаморфоза музею // Українська правда. – 2017. – 9 жовтн.
12. Мартинов М. П'єса Івана Котляревського «Наталка Полтавка» - своєрідне дзеркало моральних чеснот найвищого рівня // Українська мова й література в школах України. – 2015. - № 9. – С. 41 – 44.
13. Михайлин І. Історія української журналістики. Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики. - Х., 2004.
14. Нахлік Є. Бурлескно-травестійні коди «Енеїди» І. Котляревського // Дивослово. – 2019. - № 9. – С. 46–55; № 10. – С. 49–56.
15. Охріменко О. «Наталка Полтавка» в зарубіжних театрах // Культура і життя. –1969. – 18 верес.
16. Пархітко Н. Іван Котляревський. Дорога до висоти. Урок, 9 кл. // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2016. – № 16-18. – С. 34-39.
17. Чопик Р. Пролог на тлі епілогу // Чопик Р. Переступний вік: Українське письменство на зламі ХІХ–ХХ ст. – Львів; Івано-Франківськ, 1998. – С. 6-11.
18. Шевчук Вал. «Енеїда» Івана Котляревського в системі літератури українського бароко: Розмисел. – Львів, 1998. – 62 с.; *Перевидання*: Шевчук Вал. Вершинний твір українського бароко: Літературознавче дослідження «Енеїди» І. Котляревського. – К., 2003.
19. Янкова О. Іван Котляревський. Уроки з теми, 9 кл. // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2014. – 2014. – № 25–26. – С. 27-35. Яценко Т. Філософсько-освітній концепт Валерія Шевчука щодо вивчення в школі «Енеїди» І. Котляревського в системі літератури українського бароко // Інтернет-ресурс (за працею В. Шевчука «Вершинний твір українського бароко. Літературознавче дослідження «Енеїди» І. Котляревського» (К., 2003. – 38 с.)).

Модуль 2

Основна література

1. Багрій Р. Шлях сера Вальтера Скотта на Україну. – К., 1993.
2. Вільна Я. Григорій Квітка-Основ'яненко «Не формула на двох ногах» // Українська мова і література. – 2005. – №2-3. – С.7-8.
3. Герасименко В. Анатолій Свидницький. Літературний портрет. – К., 1959.
4. Гнідан О. Мотиви лірики Амвросія Метлинського (Аналіз в аспекті творчого методу) // Гнідан О. Історія української літератури ХІХ – початку ХХ століття: Практичні заняття. – К., 1987.
5. Гончар О. Зачарований небом: Романтичний світ Михайла Петренка // Слово і Час. – 1997. – №11-12. – С.21-25.
6. Гончар О.І. Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість. – К., 1969.
7. Гончар О.І. Григорій Квітка-Основ'яненко. Семінарій. – К., 1974.
8. Дзига І. «Чорна рада» та її джерела: До 150-річчя написання роману // Освіта. – 1997. – 8-15 січня.
9. Дзюба І. Якій Головацький // Дзюба І. З криниці літ: У 3 т. – Т. 3. – К., 2006-2007. – С. 138-143.

10. Жук Н.Й. Анатолій Свидницький: Нарис життя і творчості. – К., 1987.
11. Зубков С. Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість. – К., 1978.
12. Івашків В.М. Українська романтична драма 30-80-х років XIX ст. – К., 1990
13. Ільєнко Л. Пантелеймон Куліш послідовник Вальтера Скотта // Урок української. – 2002. – № 3. – С. 58-61.
14. Камінчук О. Поетика української романтичної лірики. – К., 1998.
15. Кирилюк Є. Невідома збірка творів Віктора Забіли // Кирилюк Є. Слово, віддане народові. – К., 1972.
16. Ковалець Л. Про Квітчину «Сердешну Оксану» і не лише про неї // Дивослово. – 1998. – №5. – С.8-10.
17. Комаринець Т.І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму. – К., 1983.
18. Лаврова В.І. Духовність образу Сави Чалого з однойменної драми М. Костомарова // Літературознавство, «Просвіта» і духовний ідеал українця: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кривий Ріг, 1994. – С.26-27.
19. Лімборський І. Цінуючи чуттєву природу людини. Український літературний сентименталізм у контексті європейських літератур // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – № 5. – С. 32–38.
20. Лімборський І. Український сентименталізм – забута історико-літературна проблема? // Слово і Час. – 1994. – № 2. – С. 62-65.
21. Наливайко Д.С. Искусство: Направления, течения, стили. – К., 1981.
22. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш. – К., 1989.
23. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст. – К., 1988.
24. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш. Особистість, письменник, мислитель : у 2 т. – Львів, 2007.
25. Нахлік Є.К. Поетичний світ Шашкевича-романтика // Рад. літературознавство. – 1984. – №8.
26. Петраш О. «Руська трійця»: М.Шашкевич, І.Вагилевич, Я.Головацький та їхні літературні послідовники. – К., 1972.
27. Походзіло М.У. Г.Ф.Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість. Посібник для вчителя. – К., 1968.
28. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
29. Слоньовська О. «Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали...» Аналіз роману П.Куліша «Чорна рада» // Дивослово. – 1994. – № 12. – С. 11-16.
30. Смілянська В.Л. Літературна творчість Миколи Костомарова // Костомаров М.І. Твори: У 2 т. – К. 1990. – Т. 1.
31. Ткачук М. Лірика Маркіяна Шашкевича. – Тернопіль, 1999.
32. Турчин М. Філософська повість на Україні (Нетрадиційний погляд на повість «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка) // Українська мова та література в школі. – 1993. – № 11. – С. 46-50.
33. Фігурна Н. Проблема «пращурів і нащадків» у романі А. Свидницького «Люборацькі» // Українська мова і література. – 1999. – № 40. – С. 12.
34. Фігурна Н. Проблема української жінки (на матеріалі роману А.Свидницького «Люборацькі») // Слово і Час. – 1999. – № 11. – С. 14-16.
35. Франко І. Поезії Віктора Забіли // Збір. творів: У 50 т. – К., 1982. – Т. 37.
36. Франко І. Шашкевич і галицько-руська література // Збір. тв. у 50-т. – Т. 29. – С. 249-258.
37. Хропко П. П. Українська драматургія I половини XIX ст. – К., 1972.
38. Чемерис В. Вічна тайна Михайла Петренка, маловідомого поета, який на віки став відомим // Літ. Україна. – 2003. – 20 березня.
39. Шалата М. М. Шашкевич. Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. – К., 1969.
40. Шалата М. Й. Іван Вагилевич // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 9. – С. 95-96.
41. Шептій К. Його книжки ходили по руках [Про українського поета М. Петренка] // Вітчизна. – 1989. – № 6. – С. 166-170.

42. Яценко М. У пошуках гуманістичного ідеалу: До 200-річчя з дня народження Г. Квітки-Основ'яненка // Дніпро. – 1978. – № 11. – С. 134-138.
43. Яценко М. Минуле проростає в сучасність (Романтична драматургія М. Костомарова) // Слово і Час. – 1992. – №5. – С. 1-8.
44. Яценко М. Т. Романтизм як художній напрям в українській літературі // Українська мова й література в школі. – 1989. – № 2.

Додаткова література

1. Вінок Маркіянові Шашкевичу. Поезії, статті, виступи, хроніка. – К., 1987.
2. Волинський П. К. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах // Волинський П. З творчого доробку. – К., 1973.
3. Гречанюк Ю. А., Нямцу А. Є. Проблеми історизму і традиції в літературі XIX-XX ст. – К., 1997.
4. Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко. Бібліографічний покажчик. – Харків, 1978.
5. Лімборський І. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка: генеза художньої свідомості, європейський контекст, поетика. – Черкаси, 2007.
6. Пинчук Ю. Исторические взгляды Н. И. Костомарова. – К., 1983.
7. Пільгук І. І. Початки романтизму в українській літературі і творчість М.І.Костомарова // Пільгук І. І. У пошуках художньої правди. – К., 1969. – С. 52-73.
8. Русалка Дністровая. (Фотокопія з видання 1837 р.). – К., 1972.
9. Сиваченко М. Анатолій Свидницький і зародження соціального роману в українській літературі. – К., 1962.
10. Степанишин Б. Література - вчитель - учень. – К., 1993.
11. Шкуть Л. Трактатування питань національної історії та культури в романі «Чорна рада» П.Куліша та «Хмари» І.Нечуя-Левицького // Українська мова і література в школі. –1999. – № 4. – С. 28-33.
12. Ятищук О. Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України.– Тернопіль, 2003.

Модуль 3

Основна література

1. Анісов В., Середа Є. Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка. – 2-ге вид. – К., 1976.
2. Антош Г. Знову про «Катерину» Тараса Шевченка // Дивослово. – 2003. – №12.– С.22-24.
3. Барабаш Ю. Історіософія Тараса Шевченка // Слово і Час. – 2004. – № 3. – С. 15-37.
4. Барабаш Ю. Просторінь Шевченкового слова: Текст-контекст, семантика-структура. – К., 2011.
5. Бородин В. Автор-оповідач в поемі Т. Г. Шевченка «Сон» // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 12.– С. 12-16.
6. Бородин В. С. Поема Т. Г. Шевченка «Катерина» // Радянське літературознавство. – 1978. – № 9. – С. 70-77.
7. Бородин В. С. Поема Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 3.– С.3-8.
8. Бородин В. С. Текстологічний аналіз поеми Т.Г.Шевченка «Наймичка» // Рад. літературознавство. – 1959. – № 6. – С. 86-101.
9. Гальченко С. «Щоб пізнати Шевченка, замало всього життя» // Дивослово. – 2004. - № 12. – С. 8-12.
10. Гнатюк М. Поема Т. Г. Шевченка «Гайдамаки». – К., 1963.
11. Гнатюк М. П. Поема «Марія» // Рад. літературознавство. – 1974. – № 3. – С. 27-35.
12. Голомбйовський Й. М. Еволюція образу матері в поемах Т. Г. Шевченка // Українське літературознавство. – 1973. – Вип. 19. – С. 103-109.
13. Голомбйовський Й. М. Шевченкові «Неофіти» // Українська мова і література в школі. – 1971. – № 3. – С. 39-43.
14. Грабович Г. Прихований Шевченко // Критика. – 2000. – № 9. – С. 4-12.
15. Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо (З проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета). – К., 2010.

16. Грабович Г. Шевченкові «Гайдамаки». Поема і критика. – К., 2013.
17. Дзюба І. «Застукали сердешну волю...» (Шевченків «Кавказ» на тлі непроминального минулого). – К., 1995.
18. Дзюба І. М Тарас Шевченко. Життя і творчість. – К., 2008.
19. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
20. Жулинський М. Слово і доля : [Українські письменники XIX - XX ст.]: Навч. посібник. – К., 2002.
21. Жур П. Труди і дні Кобзаря: Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка. – К., 2003.
22. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. – К., 2001.
23. Зайцев П. І. Життя Тараса Шевченка. – 2-ге вид. – К., 2004.
24. Заславський І. Шевченків «Кавказ» як художній феномен // Дивослово. – 2000.– № 2.– С.2-5.
25. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Шевченка. Поезії 1847-1861 рр. – К., 1968.
26. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Шевченка. Поезії до заслання. – К., 1964.
27. Івакін Ю. Сатира Т. Г. Шевченка. – К., 1959.
28. Івакін Ю. Стиль політичної поезії Шевченка. – К., 1961.
29. Іванчишин П. Вульгарний «неоміфологізм»: від інтерпретації до фальсифікації Т. Шевченка. – Дрогобич, 2001.
30. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: Сучасна інтерпретація: Посібник для вчителя. – К., 1998. / *Перевидання*: Тернопіль, 2014.
31. Кодак М. Прагматичний узус реалізму (Комедія «Сон» як текст) // Слово і Час. – 2001. – № 11. – С. 60-73.
32. Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя. – К., 1991.
33. Лепкий Б. Про життя і твори Т. Шевченка. – К., 1994.
34. Лисюк Н. Фольклорне підґрунтя поеми-комедії Т. Шевченка «Сон» // Слово і Час. – 2004. – № 4. – С. 36-42.
35. Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком. – К., 1998.
36. Марко В. Наближення до Шевченка (Аналітичні етюди) // Дивослово. – 2012. - № 5. – С. 44-47.
37. Масенко Л. Чому загинули Гонтині діти? Дискурс насильства в творчості Тараса Шевченка // Українська мова і література в школі. – 2001. - № 4. – С. 6-7.
38. Мельничук Б. І не викупили, і не купили (Розмова про викуп Т. Г. Шевченка із кріпацтва) // Рад. Буковина. –1991. – 25 трав.
39. Наєнко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. – К., 2008.
40. Нахлік Є. «І мертвим, і живим, і ненарожденним», і самому собі: Шевченкове осмислення минулого, сучасного й майбутнього та власної екзистенції. – Львів, 2014.
41. Нахлік Є. Доля – Los – Судьба. Шевченко і польські та російські романтики. – Львів, 2003.
42. Нахлік Є. На первоцвіт вдарили морози: П. Куліш про Т. Шевченка та Кирило-Мефодіївське товариство // Україна. – 1989. – № 10. – С. 17.
43. Нахлік О. Деміфологізація євангельського дійства в поемі «Марія» Шевченка // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. – Харків, 1995. – Т. 5. С. 103-106.
44. Огієнко І. Тарас Шевченко / Упоряд., автор передм. та комент. М. С. Тимошик. – К., 2002.
45. Павлюк М. М. Інтерпретація Псалтиря в поезії Т. Шевченка // Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX-XX ст.). – К., 1997.
46. Пахаренко В. Незбагнений апостол: Світобачення Шевченка . – Вид. 2. – Черкаси, 1990.
47. Приходько П. Г. Поема Т.Г.Шевченка “Сон” (“У всякого своя доля”). – К., 1957.
48. Сверстюк Є. Шевченко і час. – К., 1996.
49. Семків Р. Шевченків «Сон» («У всякого своя доля...») : діалогічність, карнавальність // Слово і Час.– 1999. – № 7.– С. 56-59.
50. Скоць А. Поема Тараса Шевченка «Наймичка» // Дивослово. – 1994. – № 3. – С. 18-22.

51. Скоць А. Шевченкова «Катерина» // Українська мова та література в школі. – 1991. – № 6. – С. 30-34.
52. Слоньовська О. Історична концепція «Гайдамаків» Т. Шевченка // Дивослово. – 1997. – № 12. – С. 26-30.
53. Смілянська В. Л. «Святим огненним словом...» Тарас Шевченко: Поетика. – К., 1990.
54. Спогади про Тараса Шевченка. – К., 1982.
55. Спогади про Шевченка / Упоряд. і прим. В. Бородіна, М. Павлюка, О. Бороня; передм. В. Смілянської. – К., 2010.
56. Стадна Л. Г. Дидактичний матеріал до теми «Творчість Т. Шевченка періоду “трьох літ” (на уроках літератури)» // Українська мова і література в школі. – 1981. – № 12. – С. 40-44.
57. Степовик Д. Християнство і Шевченко // Київська старовина. – 1994. – № 2. – С. 27-32.
58. Т. Г. Шевченко: Біографія / Бородін В. С., Івакін Ю. О., Кирилук Є. П., Смілянська В. Л., Чамата Н. П., Шубравський В. Є. – К., 1984.
59. Т. Шевченко. Документи та матеріали до біографії. – К., 1975.
60. Тарас Шевченко у приватному житті: Зб. ст. – К., 2014.
61. Тарас Шевченко: Документи та матеріали до біографії. 1814-1861. – К., 1982.
62. Ткаченко Ю. К. Образи Залізняка й Гонти в народних піснях і в поемі Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 3. – С. 3-8.
63. Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – К., 1999. – № 1. – 272 с. (Весь номер часопису присвячено Т. Шевченку).
64. Филипович П. Шевченкознавчі студії. – Черкаси, 2002.
65. Франко І. «Наймичка» Т. Шевченка // Зібр. тв. : У 50 т. – Т. 29. – К., 1981. – С. 447-469.
66. Франко І. Темне царство // Зібр. творів: У 50 т. – К., 1980. – Т. 26. – С. 131-153.
67. Франко І. Шевченкова «Марія» // Зібр. творів: У 50 т. – К., 1980. – Т. 39. – С. 300-309.
68. Чалий М. Життя і твори Тараса Шевченка (Звід матеріалів до його біографії). – К., 2011.
69. Чамата Н. П. Композиція поеми Т. Шевченка «Кавказ» // Рад. літературознавство. – 1983. – № 10. – С. 27-36.
70. Шагінян М. Тарас Шевченко. – К., 1970.
71. Шевченківський словник. – Т. 1, 2. – К., 1976.
72. Шевченко в школі. – К., 1963.
73. Шевченкознавча енциклопедія: В 6 т. – К., 2012-2015.
74. Шевчук В. Любов, що розійшлася сном (Спогади сучасників Т. Шевченка) // Українська мова і література. – 2001. – № 18. – С. 4-8.

Додаткова література

1. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Навчання і виховання засобами літератури. – К., 1973.
2. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Українська література в середній школі: Курс методики. – К., 1962.
3. Гаврилов П. Т. Оглядові теми на уроках української літератури в старших класах. – К., 1980.
4. Золотухін Г. О., Жабка І. І., Литвиненко Н. П. Твір з української мови та літератури. – К., 1997.
5. Коваленко П. П. Серце моє трудне, що в тебе болить? Захворювання і смерть Т. Г. Шевченка із погляду сучасної медицини. – Чернівці, 2000.
6. Листи до Тараса Шевченка. – К., 1993.
7. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі. – К., 1978.
8. Пасічник Є. А. Українська література в школі. – К., 1983.
9. Пелипейко І. А. Вивчення ліричних творів у 8-10 класах. – К., 1982.
10. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі. – К., 1995.
11. Широцький К. Шевченкова наречена. Спомини про Т. Шевченка п. Ликерії Яковлевої

Інформаційні ресурси

1. Історія української літератури XIX ст. : У 2 кн. Кн. 1 / За ред. акад. М. Жулинського. – Режим доступу: <http://1576.ua/books/5165>
2. Історія української літератури XIX ст. / За ред. М. Яценка – Режим доступу: <https://www.twizpx.com/file/2154228>
3. Задорожна Л. М. Історія української літератури кінця XVIII – 60-х років XIX ст. – Режим доступу: <https://www.twizpx.com/file/1108848>
4. Задорожна Л.М. Нове слово 2 (Хрестоматія української літератури кінця XVIII - 60х років XIX століття) – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1943099/>
5. www.chtyvo.org.ua
6. www.diasporiana.ua
7. www.hurtom.com